

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад №47
Вінницької міської ради»

КОНСУЛЬТАЦІЯ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ
«ОЗНАЙОМЛЮЄМО ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗІ СКЛАДНИМИ ПРИРОДНИМИ ЯВИЩАМИ»

Підготувала: Тетяна КОНДРАТЮК

1. Які методи навчання дошкільників найефективніші
2. За яким алгоритмом діяти під час ознайомлення дітей з явищами природи
3. Як забезпечити міцність запам'ятовування інформації
4. Для чого дітям малювати портрет води

Діти пізнають світ у різних видах діяльності. Однак найефективніше вони засвоюють інформацію під час цілеспрямованого навчання. Наскільки успішно й міцно оволодіють діти навчальним матеріалом, залежить від уміння педагога дібрати такі методи й форми роботи, що відповідають віковим особливостям сприймання, роблять процес пізнання для дітей захопливим та емоційно забарвленим і пробуджують у них прагнення самостійно досліджувати світ.

Яку діяльність обирають діти

Дошкільне дитинство істотно відрізняється від наступних періодів життя людини. Причому відрізняється не лише динамічністю розвитку й вагомим впливом на формування особистості, а й **відносною** свободою особистості: дитина зазвичай самостійно обирає діяльність, якою бажає займатися. Ця діяльність **емоційно насичена**, розкриває широкий простір для уяви і творчості.

Проте останнім часом через зміни у структурі сім'ї, життєвому середовищі дитини, а також через підвищення вимог початкової школи, а отже й вимог батьків до якості підготовки дітей до школи, простір свободи дитячої діяльності почав звужуватися.

Яким справам віддають перевагу дорослі

Батьки й вихователі прагнуть заповнити кожен день дітей справами, які, на думку дорослих, є **корисними й необхідними** для дошкільників, зокрема: підготовка до навчання в школі, заняття спортом, живопис, логіка, музика, іноземна мова тощо.

І змінити таку тенденцію неможливо. Адже дітей **готують до життя** в сучасному соціумі, що потребує знання іноземних мов, навичок поведінки і спілкування, прийнятих у суспільстві. Діти неодмінно мають бути підготовлені й до навчання у школі. А така готовність передбачає певний рівень розвитку мислення, оволодіння системою початкових знань про об'єкти та явища навколишньої дійсності, природне й соціальне довкілля. Без цілеспрямованого навчання досягти цього неможливо.

Самотужки дитина в дошкільний період свого життя не зможе оволодіти ні базовими знаннями природничих наук, ні звуковим аналізом слова, ні способами розв'язання математичних задач, ні навичками природодоцільної поведінки.

Як організувати діяльність дітей

Якщо ми, дорослі, керуємось думкою видатного психолога Лева Виготського про те, що навчання веде за собою розвиток, не можемо відмовитися від цілеспрямованого навчання дитини, то маємо використовувати методи, які відповідають **віковим особливостям** дошкільників. Найприйнятнішими серед них є гра, казка, спостереження, нескладне експериментування, посильна праця. У поєднанні зі спілкуванням, що орієнтоване на дитину й має на меті сформувавши в неї систему загальнолюдських цінностей, ці методи здатні творити дива. Одне з таких див — емоційно забарвлений і **успішний розвиток**.

Ми ніколи не перевантажимо дітей, а дамо їм свободу і радість пізнання, якщо основними методами навчання зробимо гру, працю, спостереження, експеримент і казку.

Під час ознайомлення дітей з певним явищем чи об'єктом, варто дотримуватися **певної послідовності дій**. Розглянемо її на прикладі **алгоритму ознайомлення** дітей з кругообігом води в природі.

1. Окресліть коло стратегічних цілей

Розробляючи алгоритм, вихователі насамперед мають окреслити для себе коло стратегічних цілей. Серед них:

- формувати ціннісне ставлення до води як джерела життя на Землі й навички її раціонального використання;
- системно ознайомлювати з властивостями і якостями води;
- розвивати вміння естетично сприймати природні об'єкти і явища, пов'язані з водою, — річку, джерельце, дощ, сніг, паморозь, веселку тощо.

2. Оберіть ключовий метод

Ядро, або ключовий метод системи подальшої пізнавальної роботи, має бути **яскравим**, чуттєвим і акумулювати в собі спонуки до використання інших методів пізнання.

Зазвичай ядром системи пізнавальної роботи з дошкільниками є **словесні методи** — розповідь дорослого, бесіда за змістом побаченого чи почутого дітьми, читання художньої літератури, зокрема казок. До них додають інші методи, як-от:

- ігрові — дидактичні й сюжетні ігри;
- практичні — праця, експериментування;
- наочні — розглядання картин, ілюстрацій, переглядання слайдів чи фотографій з використанням комп'ютерних технологій.

Наприклад, ядром системи роботи з дітьми старшого дошкільного віку з пізнання закономірностей кругообігу води в природі може бути авторська казка природознавчого характеру.

3. Ознайомте дітей із властивостями об'єкта

Розпочинайте ознайомлення дітей з будь-яким явищем чи об'єктом з організованого безпосереднього спостереження за ним.

Ознайомлюйте дітей із властивостями води, коли вони вмиваються, спостерігають за дощем, працюють у куточку природи чи на ділянці дитячого садка тощо.

На цьому етапі пропонуйте дітям інформацію, що здатна здивувати і тим самим активізувати їхню увагу.

4. Емоційно забарвлюйте процес пізнання

Діти ліпше опановують нові знання, якщо освітня взаємодія з ними емоційно забарвлена. Пробудивши в душі дитини **подив**, ніжність, турботу чи радість під час ознайомлення з навчальною інформацією, ми забезпечуємо міцність її запам'ятовування. Тож продумайте, який **метод** та яка інформація можуть викликати в дітей такі почуття. Розкажіть, наприклад, що людей завжди приваблювали скарби й дорожочінності. Попросіть дітей назвати їх, а відтак зауважте, що найбільшою дорожочінністю на Землі є вода.

Прочитайте дітям **казку**, яка створить відповідне емоційне ставлення до цікавого природного об'єкта — води. Відтак запропонуйте дітям доповнити казку за своїм уподобанням або ж створити власну. Головне, щоб вона була **цікавою і пізнавальною** для дошкільників, викликала в них сильні емоційні враження.

5. Визначте схему пізнавальної діяльності

Чотири рядки невеличкої загадки чи зміст казки можуть стати джерелом тем для бесід із дітьми про воду та її властивості, для спільних роздумів і цікавих дитячих міркувань. Під час ознайомлення дітей з властивостями води запропонуйте їм знайти відповіді на цікаві запитання, наприклад:

- Чому вода є найслабшою і водночас найсильнішою речовиною на Землі?
- Чому після дощу чи снігопаду так легко дихати?
- Чому сніжинки завжди мають шестикутну форму?

Вислухайте міркування дітей та запросіть їх до різних видів діяльності, щоб перевірити припущення. Наприклад, запропонуйте дітям:

- поспостерігати за властивостями води;
- провести досліди з перетворення води з рідкого стану в твердий (лід) чи газоподібний (пара) і навпаки;
- пограти в тематичні дидактичні і творчі ігри.

6. Сплануйте індивідуальну роботу

Індивідуальну роботу з дітьми ретельно плануйте. Під час планування враховуйте не лише програмові завдання, а й вподобання, інтереси та нахили кожного дошкільника.

Під час індивідуальної роботи з дітьми обговоріть з ними зміст статті з дитячої енциклопедії або розгляньте ілюстрації до творів про воду, репродукції картин із зображенням природних водойм, водоспадів, дощу, снігопаду, хмар тощо.

7. Вибудуйте систему подальшого формування знань

Якщо налагодити невимушене і довірче спілкування з дитиною, вона поставить чимало запитань, відповіді на які їй справді цікаво дізнатися. Скориставшись ними, вибудуйте систему подальшого формування знань, добираючи відповідні методи навчання.

8. Спонукайте дітей застосувати знання на практиці

Система роботи з організації пізнавальної діяльності дітей має обов'язково містити ті види діяльності, які дадуть змогу дітям застосовувати на практиці отримані знання та ділитися своїми враженнями від них.

Наприклад, проведіть заняття з малювання на одну з тем:

- «Наші гості — сніжинки»;
- «Річки, річечки, моря»;
- «Вода — помічниця» тощо.

З огляду на той факт, що дошкільникам притаманний антропоморфізм — наділення об'єктів і явищ навколишнього світу людськими якостями, запропонуйте їм **намалювати портрет** води й розповісти про її характер. Сприйняття води як живої істоти допоможе сформувати в дітей відповідне ставлення, яке вони реалізуватимуть надалі заради очищення та збереження води, раціонального її використання в побуті.

Пам'ятайте, незалежно від того, які методи ви оберете, діяльність з метою пізнання в дошкільному віці має бути вільною, цікавою, природною, побудованою на довірчому і позитивно забарвленому спілкуванні дитини з дорослим. Дорогу до знань має осявати світло почуттів. Лише тоді стрімкий і складний навколишній світ вибудується у свідомості дітей по-справжньому людським, одухотвореним, а не механічним та байдужим до тих, хто живе в ньому.